

NORGES HØYESTERETT

Den 20. oktober 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-01652-A, (sak nr. 2005/920), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Jan Hoel)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Rieber-Mohn**: Saken gjelder spørsmålet om tap av førerett etter promillekjøring bør fastsettes for en kortere tid enn minstetiden, og i den forbindelse særlig betydningen av at det ble foretatt et uhjemlet beslag av førerkortet. Saken gjelder også spørsmålet om føreren skal pålegges å avlegge ny fullstendig førerprøve og gis et forbud mot å føre førerkortfri motorvogn.
- (2) Sunnmøre tingrett avsa 3. november 2004 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A f. 00.00.1961 dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31, 1. – 3. ledd, jfr § 22, 1. ledd, til fengsel i 18 – atten – dager samt en bot kr 45 000 – førtifemtusen – , subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.
 2. A taper retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en periode av 2 – to – år. Før føreretten gjenerverves skal han avlegge full førerprøve. Han har forbud mot å kjøre førerkortpliktig motorvogn i 1 – ett – år.
 3. A skal betale saksomkostninger til staten med kr 4 000 – firetusen – .”
- (3) Jeg nevner at det er en åpenbar feil i domsslutningens punkt 2 siste punktum. Det nedlagte forbudet gjaldt førerkortfri motorvogn.
- (4) Domfelte anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen og tapet av føreretten.
- (5) Frostating lagmannsrett avsa 4. mai 2005 dom med slik domsslutning:

- ”1. A, født 00.00.1961, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31, 1. – 3. ledd jf. § 22, 1. ledd til straff av fengsel i 24 – tjuefire – dager, som gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år jf. straffeloven §§ 52 – 54 og til en ubetinget bot på 45.000 – førtifemtusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.
2. A taper retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en periode av 2 – to – år. Før førerretten gjenervirkes skal han avlegge full førerprøve. Han har forbud mot å kjøre førerkortfri motorvogn i 1 – ett – år.
3. A betaler saksomkostninger for tingretten med 4.000 – firetusen – kroner.”

- (6) Lagmannsrettens dom ble avsagt under dissens, idet en lagdommer og en meddommer stemte for frifinnelse.
- (7) Domfelte har anket over tapet av førerretten og anført at tapstiden må reduseres vesentlig.
- (8) Forsvareren for Høyesterett har særlig gjort gjeldende at det foreligger helt spesielle grunner som tilsier at tapstiden må settes vesentlig kortere enn minstetiden på 2 år, og at 1 år kan være passende. En slik tapstid er i tilfelle allerede utholdt ved det langvarige uhjemlede beslag som politiet foretok i saken. Han har videre anført at ny førerprøve ikke bør pålegges i denne situasjon, og at forbudet mot å kjøre førerkortfri motorvogn må falle bort.
- (9) Aktor har i det alt vesentlige sluttet seg til forsvarerens anførsler.
- (10) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge på alle punkter.*
- (11) Når det gjelder promillekjøringen, er faktum i saken – kort beskrevet – at domfelte den 18. mars 2003 kjørte sin bil på parkeringsplassen ved flyterminalen på Vigra, etter å ha drukket noen halvlitere øl på restauranten på flyplassen. De tidligere instanser har funnet det bevist at han hadde minst 1,5 promille alkohol i blodet under kjøringen.
- (12) Da politiet kom til stede den 18. mars, ble As førerkort beslaglagt. Det midlertidige beslaget ble ikke forelagt jourhavende påtaleansvarlig jurist i politiet. Dette var et brudd på dagjeldende håndhevingsinstruks (Rundskriv G-102/2000 fra justisdepartementet) § 3.8.1 som lød slik:
- ”Beslag foretas vanligvis av en polititjenestemann. Beslagsspørsmålet må imidlertid snarest mulig forelegges en politiembetsmann (herunder politiadjutant eller politifullmektig) til vurdering, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 5 og politiloven § 7.”**
- (13) Jeg viser til gjeldende § 33 nr. 3 annet punktum i vegtrafikkloven, som etter lovendring 4. juli 2003 (i kraft 1. januar 2004) lovfestet den siterte regel fra håndhevingsinstruksen. Da det var på det rene at A ikke samtykket i beslaget, skulle spørsmålet om å opprettholde dette utover 3 uker vært forelagt tingretten, jf. vegtrafikklovens § 33 nr. 3 siste punktum. Dette ble ikke gjort, og beslaget har derved vært uhjemlet. Til tross for at A i et avhør 23. april 2003 ba om å få førerkortet tilbake, ble beslaget opprettholdt, fortsatt uten at det ble forelagt tingretten. Førerkortet ble først levert tilbake til domfelte ved oversendelse fra politiet datert 20. september 2005. I løpet av denne lange beslagsperioden ble det til A utstedt i alt 12 midlertidige kjøretillatelser, den første 15. mai 2003. Disse tillatelsene har til dels overlappet hverandre, men det har også vært en rekke tidsintervaller mellom dem. Det er i saken opplyst at tillatelsene til sammen har hatt virkning i 540 dager, mens

beslaget har hindret lovlig kjøring i til sammen 379 dager fra 18. mars 2003 til 20. september 2005.

- (14) Jeg går så over til å se nærmere på tapstidens lengde. Etter vegtrafikklovens § 33 nr. 1 annet ledd skal tapet av førerett fastsettes for minst 1 år dersom innehaveren dømmes for promillekjøring. Med hjemmel i bestemmelsens femte ledd er det gitt forskrifter om tapstidens lengde ved ulike grader av alkoholpåvirkning under kjøringen. I forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv., gitt av Justisdepartementet 19. desember 2003, er i § 3-2 nr. 2 fastsatt at ved høyere alkoholkonsentrasjon enn 1,2 promille "... skal tap av føreretten fastsettes til minst 2 år". Både tingrett og lagmannsrett har i denne saken fastsatt tapstiden til denne minstetiden.
- (15) Vegtrafikklovens § 33 nr. 1 sjette ledd hjemler imidlertid en adgang til å gå under minstetiden. Det aktuelle alternativet i denne saken er bestemmelsens siste punktum, som åpner slik adgang "når andre helt spesielle grunner taler for å gå under minstetiden". Ordlyden og forarbeidene bærer bud om at dette skal være en snever unntaksregel, og slik er bestemmelsen forstått i Høyesteretts praksis, se således kjennelse 31. august 2005 i sak HR-2005-01377-A avsnitt 14.
- (16) Når jeg er kommet til at det foreligger så ekstraordinære omstendigheter at tapstiden for As del bør settes kortere enn minstetiden, er det begrunnet i det langvarige og uhjemlede beslag av førerkortet som har rammet ham. Den manglende hjemmel kan ikke anses avhjulpet ved de mange midlertidige kjøretillatelsene, som heller ikke har gitt sammenhengende rett til å føre motorvogn. Som nevnt har i alt 379 dagers beslag hindret lovlig kjøring. Av disse dager gjelder hele 358 dager beslag uten rettens lovbestemte samtykke. De 3 ukene uten samtykke fra påtaleansvarlig må etter min mening komme A til gode på samme måte. Jeg tilføyer at de midlertidige kjøretillatelsene ikke har vært noen fullgod erstatning for et gyldig førerkort. Det er opplyst at en slik tillatelse ikke gir lov til å kjøre bil i utlandet eller mulighet til å leie bil. Begge disse forhold har vært til ulempe for A i hans arbeid som salgssjef. Samlet sett må det langvarige uhjemlede beslaget utgjøre en så spesiell omstendighet at det etter min mening gir grunnlag for å sette tapstiden kortere enn 2 år. Jeg tilføyer at jeg – på grunnlag av rettspraksis – ikke har lagt vekt på de problemer som manglende førerett har skapt for A i forbindelse med hans oppfølging av en behandling for alkoholproblemer, ei heller på den tid som er gått siden promillekjøringen fant sted.
- (17) Jeg er etter dette kommet til at tapstiden passende kan fastsettes til 1 år, og at denne reaksjon anses utholdt ved det uhjemlede beslaget, jf. tapsforskriftens § 1-4 tredje ledd.
- (18) Jeg går så over til å behandle spørsmålet om A skal pålegges å gjennomgå en ny og full førerprøve. Det følger av tapsforskriftens § 8-3 første ledd, at dersom det fastsettes tap av førerett for lengre tid enn 6 måneder "for overtredelse av trafikale adferdsregler", skal det kreves ny førerprøve som vilkår for gjennerverv av føreretten. Unntak gjøres i femte ledd som lyder slik:
- "I tilfelle der det er truffet vedtak om beslag av førerkort, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 3, men beslagsvedtaket senere er opphevet og vedkommende har beholdt føreretten i mer enn 6 måneder før den resterende periode for tap av føreretten skal utholdes, avlegges ikke ny førerprøve når den resterende tid som skal utholdes er mindre enn 6 måneder."**
- (19) I vårt tilfelle synes imidlertid § 8-3 siste ledd å gi en unntaksfri bestemmelse:

”Er tap av førerrett fastsatt for en periode av 1 år eller mer for overtredelse av trafikale adferdsregler, skal det avlegges full ny førerprøve som vilkår for gjennerverk av førerrett.”

- (20) Slik denne sak ligger an, hvor det har vært et uhjemlet beslag av føreretten som har gitt totalt kjøreforbud samlet sett over en periode på ca. 1 år, og tapstiden er fastsatt til 1 år som allerede anses gjennomført ved beslaget, kan etter min mening den kategoriske regel i forskriftens § 8-3 siste ledd ikke få anvendelse. Den kan ikke være ment å gjelde for en så særegen situasjon som den foreliggende. Jeg finner støtte for dette standpunkt i unntaksregelen i femte ledd, som for tapstid i intervallet 6 måneder inntil 1 år gir mulighet for å slippe ny førerprøve når beslaget er opphevet og føreretten deretter er beholdt i mer enn 6 måneder før den resterende periode for tap av føreretten skal utholdes, og denne periode er kortere enn 6 måneder. Selv om tapstiden i vårt tilfelle er 1 år, må unntak likevel kunne gjøres når det i den uhjemlede beslagsperioden har vært gitt kjøretillatelse i til sammen 540 dager, og førerkortet er gitt tilbake uten at det blir noen tapsresttid å utholde.
- (21) Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at det er grunnlag for å pålegge A å gå opp til ny førerprøve.
- (22) Når han således har fått førerkortet tilbake, og etter det standpunkt jeg har tatt også får beholde det videre, gir det ingen mening å opprettholde forbudet mot å føre førerkortfri motorvogn, som både tingrett og lagmannsrett ga dom for i medhold av vegtrafikklovens § 35 første ledd.
- (23) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at tapet av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn settes til 1 – ett – år som anses utholdt ved uhjemlet beslag av førerkortet.
 2. Pålegget om ny og fullstendig førerprøve og forbudet mot å føre førerkortfri motorvogn faller bort.
- (24) Dommar **Utgård:** Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
- (25) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (26) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (27) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at tapet av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn settes til 1 – ett – år som anses utholdt ved uhjemlet beslag av førerkortet.
2. Pålegget om ny og fullstendig førerprøve og forbudet mot å føre førerkortfri motorvogn faller bort.